

Nr 183.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 5 och 6 §§ samt 8 § 1 mom. lagen den 20 juni 1924 (nr 349) om landsting, m. m.; given Stockholms slott den 5 mars 1937.

Under åberopande av bilagda i statsrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att, under förutsättning att av riksdagen såsom vilande antaget förslag till ändrad lydelse av §§ 6 och 19 riksdagsordningen varder slutligen godkänt, antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag angående ändrad lydelse av 5 och 6 §§ samt 8 § 1 mom. lagen den 20 juni 1924 om landsting; samt
- 2) lag om ändrad lydelse av 8 § och 22 § 2 mom. kommunala vallagen den 6 juni 1930.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändrad lydelse av 5 och 6 §§ samt 8 § 1 mom. lagen den 20 juni 1924 (nr 349) om landsting.

Härigenom förordnas, att 5 och 6 §§ samt 8 § 1 mom. lagen den 20 juni 1924 om landsting¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

5 §.

Rösträtt vid val av landstingsmän jämte suppleanter tillkommer envar inom landstingsområdet i kommuns gemensamma angelägenheter röstberättigad man eller kvinna.

Om upprättande — — — kommunala vallagen.

6 §.

Landstingsmän och suppleanter för dem väljas bland de röstberättigade, som äro boende inom landstingsområdet och uppnått tjugufem års ålder.

Landstingsman eller suppleant för landstingsman kan ej den vara, som:

- a) är omyndig;
- b) är i konkurstillstånd;
- c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;
- d) häftar för honom påförda utskylder till landstinget eller kommun inom landstingsområdet, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren.

Landshövding, landssekreterare — — — vara landstingsmän.

Ej må annan avsäga sig uppdrag att vara landstingsman eller suppleant för landstingsman än:

- a) ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget;
- b) den som uppnått sextio års ålder;
- c) den som eljest uppger hinder, vilket godkännes av landstinget;
- d) vid valet den som de fyra senaste åren, det år då valet sker inberäknat, tjänstgjort såsom landstingsman.

¹ Senaste lydelse, se beträffande 5 § och 8 § 1 mom. SFS 1930:256 samt beträffande 6 § SFS 1936:433.

8 §.

1 mom. För val av landstingsmän indelas landstingsområdet i valkretsar. För varje valkrets utses, oavsett dess folkmängd, en landstingsman och därutöver efter folkmängden en landstingsman för varje fullt tal av 5,000. Valbarhet är ej inskränkt inom valkrets.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1939 och skall tillämpas även med avseende å val, som dessförinnan hållas för tid räknad från och med nämnda dag.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 8 § och 22 § 2 mom. kommunala vallagen den 6 juni 1930 (nr 253).

Härigenom förordnas, att 8 § och 22 § 2 mom. kommunala vallagen den 6 juni 1930 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

8 §.

I röstlängden — — — och landstingsmän.

Envar sådan person, om vilken upplysning ej vinnes, att han den 10 juni brister i något av vad lag stadgar såsom villkor för rösträtt i avseende å kommunala beslut och val som i första stycket sägs, antecknas i längden såsom röstberättigad; dock att i fråga om den, som först under kalenderåret uppnått eller uppnår en ålder av tjugutre år, anmärkes, att rösträtt ej tillkommer honom förr än efter utgången av löpande kalenderår.

Där en — — — i längden.

Närmare föreskrifter — — — av Konungen.

22 §.

2 mom. Där kommunalval förrättas å samma dag och inför samma valförrättare som annat sådant val, skola valen förrättas i samband, så att tillfälle beredes väljare, som äger utöva rösträtt vid båda valen, att samtidigt avgiva sina röster. Om sammanräkning av de vid de särskilda valen avgivna rösterna skall verkställas av olika myndigheter, skall särskilt exemplar av röstlängden användas vid vardera valet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1938.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 5 mars 1937.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, fråga om *vissa ändringar i lagen om landsting och i kommunala vallagen* samt anför:

»På hemställan av chefen för justitiedepartementet har Kungl. Maj:t förut i dag beslutat avlåta proposition (nr 182) till riksdagen med förslag till lag angående vissa ändringar i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen. På sätt chefen för justitiedepartementet vid anmälan av nämnda ärende anförde, har vid 1936 års riksdag konstitutionsutskottet (utlåtande nr 29) förordat en reform, innebärande dels införande av en enhetlig kommunal och politisk rösträttsålder av fyllda 23 år, gällande även vid val av korporationer som utse första kammarens ledamöter — i samband varmed elektorsinstitutionen i städer, som ej deltaga i landsting, skulle avskaffas och i stället stadsfullmäktige i sådana städer deltaga i val till första kammaren — dels införande av en enhetlig valbarhetsålder av 25 år, omfattande jämväl landstingsmän och andrakammarledamöter, dels ock en sådan ändrad utformning av övriga behörighetsregler för landstingsmän, att de närmare än för närvarande vore fallet anslöte sig till de för stads- m. fl. fullmäktige gällande. I sådant syfte framlade utskottet förslag till ändrad lydelse av §§ 6 och 19 riksdagsordningen, vilket förslag av riksdagen antogs såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling. Vidare hemställde utskottet, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande och framläggande för 1937 års riksdag av förslag till sådana ändringar i vallag och kommunallag, som bleve en följd av grundlagsändringsförslagets genomförande, vilken hemställan av riksdagen bifölls (skrivelse nr 143). Sedan frågan om ändringar i lagen om val till riksdagen, såsom nyss nämnts, förut i dag behandlats av Kungl. Maj:t, får jag nu upptaga frågan om de av riksdagen begärda ändringarna i kommunallagarna.

Vad angår gällande regler för rösträtt och valbarhet vid allmänna val samt det närmare innehållet i det av riksdagen såsom vilande antagna grundlags-

ändringsförslaget ber jag att få hänvisa till vad chefen för justitiedepartementet anfört därom vid behandlingen av frågan om ändringar i lagen om val till riksdagen. Jag vill endast erinra, att grundlagsändringsförslaget i kort-het innebär, dels att elektorsinstitutionen i städer som ej deltaga i landsting avskaffas och att i stället stadsfullmäktige i dessa städer skola deltaga i val av första kammarens ledamöter, dels ock att som villkor för valbarhet till ledamot av andra kammaren uppställs ej blott, såsom för närvarande är fallet, att vederbörande äger valrätt inom valkretsen utan även att han uppnått 25 års ålder.

I anslutning till det vilande grundlagsförslaget och i enlighet med riksdagens hemställan ha nu utarbetats dels *förslag till lag angående ändrad lydelse av 5 och 6 §§ samt 8 § 1 mom. lagen den 20 juni 1924 (nr 349) om landsting*, dels ock *förslag till lag om ändrad lydelse av 8 § och 22 § 2 mom. kommunala vallagen den 6 juni 1930 (nr 253)*.

Vad angår förstnämnda förslag ha villkoren för rösträtt, som upptagas i 5 §, samt för valbarhet och avsägelserätt, som upptagas i 6 §, bringats i full såväl materiell som formell överensstämmelse med vad som gäller i fråga om andra kommunala val. Rösträttsåldern är sålunda sänkt från nuvarande 27 till 23 år. För valbarhet skall fordras, förutom att vederbörande är röstberättigad inom landstingsområdet, jämväl att han bor där och har fyllt 25 år. Utöver de i 6 § för närvarande uppställda särskilda diskvalifikationsgrunderna med avseende å rätt att vara landstingsman har nu även upptagits den att vara av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning. För närvarande äro bland ifrågavarande diskvalifikationsgrunder upptagna vissa straffpåföljder ävensom att vara ställd på framtiden för brott, som kan medföra viss dylik påföljd. Enligt lag den 16 februari 1934 skall emellertid icke vidare någon kunna ställas på framtiden för brott, och enligt lagar den 5 juni 1936 skola påföljder av ifrågavarande slag icke längre kunna ådömas. Verkan därav, att någon ställts på framtiden för brott eller ådömts påföljd, varom nu är fråga, skall enligt samma lagar upphöra att gälla från den dag Konungen förordnar. Sådana förordnanden äro avsedda att utfärdas sedan vilande grundlagsändringsförslag genomförts, enligt vilka bestämmelserna om straffpåföljd och ställande på framtiden såsom diskvalifikationsgrunder med avseende å riksdagsmannaskap avskaffas. Då dylika förordnanden torde komma att givas före den 1 januari 1939, vilken dag ändringarna i landstingslagen föreslås skola träda i kraft, ha ifrågavarande diskvalifikationsgrunder icke upptagits i den föreslagna lagtexten.

Villkoren för avsägelse av landstingsmannabefattning ha föreslagits reglerade i överensstämmelse med vad som gäller för stads- och kommunalfullmäktige. Vidare må anmärkas, att i 8 § 1 mom. har, i likhet med vad fallet är med avseende å motsvarande stadgande i andra kommunallagar, uttryckligen föreskrivits, att valbarhet ej är inskränkt inom valkrets.

Landstingsmannaval i hela riket skola nästa gång förrättas under år 1938 och gälla för tiden från och med den 1 januari 1939. De nu föreslagna änd-

ringarna i lagen om landsting torde icke böra tillämpas förrän vid nämnda val och med avseende å de landstingsmän som därvid väljas. På grund härav har, såsom redan nämnts, föreslagits, att lagändringarna skola träda i kraft den 1 januari 1939, varjämte stadgats, att de skola tillämpas även med avseende å val, som dessförinnan hållas för tid räknad från och med nämnda dag.

Beträffande kommunala vallagen ha ett par jämkningar av väsentligen redaktionell innebörd befunnits erforderliga i 8 § och i 22 § 2 mom. Ändringen i förstnämnda lagrum, vilket innehåller bestämmelserna om huru röstlängd skall föras, är betingad därav, att rösträttsåldern vid landstingsmanval blir densamma som vid andra kommunalval. Ändringen i sistnämnda lagrum — vilket nu innehåller stadgande bland annat om rätt för väljare att vid två gemensamt förrättade kommunalval eller vid gemensamt förrättade stadsfullmäktige- och elektorsval samtidigt avgiva sina röster vid båda valen — är betingad av elektorsinstitutionens avskaffande. Lagen om ändring i kommunala vallagen har föreslagits skola träda i kraft den 1 januari 1938. Från och med detta år böra nämligen röstlängderna uppläggas med tillämpning av de nu föreslagna bestämmelserna om en rösträttsålder av 23 år vid landstingsmanval.»

Föredraganden hemställer, att ifrågavarande lagförslag måtte föreläggas riksdagen till antagande under förutsättning att berörda, av riksdagen såsom vilande antagna förslag till grundlagsändringar varder slutligen godkänt.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

R. Vinell.
